

In die voetpad van die Arent

Zoektocht door de eeuwen

Als we de archieven mogen geloven kennen de Van Broekhovens een roemrucht verleden. In de boeken komen ook Broec(k)hove(n), Brouc(k)ho(o)ven en nog meer varianten in wisselende samenstelling voor. Deskundigen menen dat de naam stamt van het gehucht Broekhoven nabij Tilburg. Naast een omvangrijke Tilburgse tak, die vermoedelijk teruggaat tot de 12^e eeuw is er ook een tak uit Den Bosch en een Leidse tak. Maar waar komen mijn eigen voorvaderen eigenlijk vandaan. Verhaal van een zoektocht door de eeuwen heen.

Drie takken

Binnen de geslachten Van Broekhoven zijn grofweg drie takken te onderscheiden afkomstig uit Tilburg, Den Bosch en Leiden.

De **Tilburgse** Van Broekhovens zijn als adellijk geslacht, straatoud. Een akte uit 1309 heeft het over de 'oude goederen' (antiqua bona de Broekhoven). Ze omvatten een 'mansio': een huis of hof, al dan niet omgeven met een wal en een gracht en verbonden met één of meer aangrenzende hoeven. Het bijbehorende land wordt omschreven als: zaailand van 7 mud rogge en 7 bunder wei. Dit goed was en bleef steeds niet-leenroerig bezit en is nooit aan de hertog van Brabant overgedragen. De mansio groeide uit tot een omwaterd kasteel, dat tot in de 16e eeuw eigendom was van het geslacht Van Broecheven.

De **Bossche** Van Broeckhovens vestigden zich omstreeks 1440 in de provinciehoofdstad. De Bossche familie Van Broeckhoven kwam uit de Meierij, uit de omgeving van St. Oedenrode, en heeft rond 1600 een belangrijke rol gespeeld in het bestuur van de stad en het hertogdom. Van oorsprong waren het molenaars en korenkopers, zoals ook de molenijzers in hun familiewapen al aangeven. Ze

werden daarnaast actief als bierbrouwers en gingen zich bezig houden met de lakenindustrie en -handel. Ze maakten fortuin en beklommen de maatschappelijke ladder. De familie kreeg veel aanzien, mede door hun inzet voor de publieke zaak. In 1626 werd de heerlijkheid Bergeijck, alsmede die van Riethoven, Westerhoven, Borkel en Schaft door Philips IV aan de Broeckhovens verpand voor de som van 97.000 gulden. Hieraan ontleenden hij en zijn nakomelingen de titel 'heer van Bergeijck'. Zij vormen de eerste generaties van het nu nog levende adellijke geslacht Broeckhoven de Bergeijck.

De **Leidse** 'Van Brouchovens' waren vooraanstaande bestuurders, die, gedurende honderd jaar, drie generaties van schouten, schepenen en burgemeesters van Leiden,

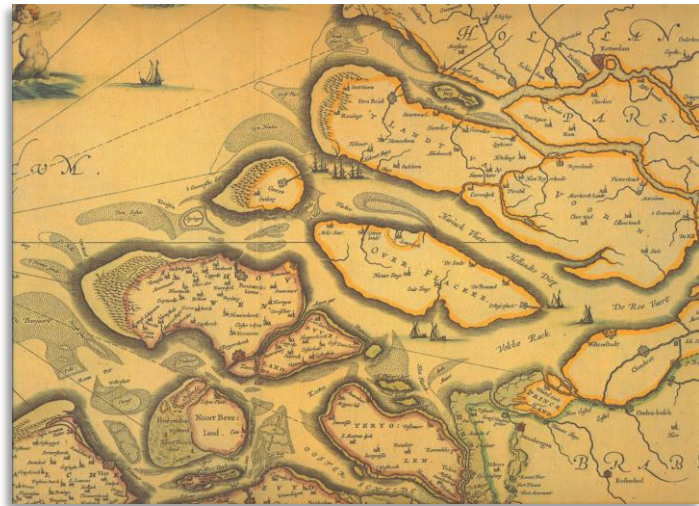
baljuws van Holland en rentmeesters van het hoogheemraadschap Rijnland hebben geleverd. Tot hen behoorde ook de in 1513 in (waarschijnlijk) Den Haag geboren Jan van Brouchoven, die in 1542 tot burger van Leiden wordt aangenomen. Met hem, de vader van Foy (geboren in 1542) en Heijndrick, begint de roem van de Leidse Van Brouchovens: hij wordt deken van het Sint Sebastiaans Schuttersgilde (1552-1565), Heilige Geestmeester (1558-1560) en op 23 juli 1561 komt hij als veertigraad in de stadsregering en op 10 november 1571 als burgemeester. Op 19 juli en volgende dagen is hij in het woelige jaar 1572 als afgevaardigde van Leiden aanwezig in de Statenvergadering te Dordrecht, de vergadering die voor het verdere verloop van de opstand zo belangrijk is geweest. Zoon Foy verwierf zich een naam tijdens het beleg van Leiden; Jacob van Brouchoven was een van de rechters die Van Oldenbarneveldt veroordeelde.

Broekhoven bij Tilburg 1760

Jan van Brouchoven 1578

Kaart Zeelandia anno 17e eeuw

De Leidse Van Brouchovens stammen uit Brabant, meer bepaald van de Tilburgse Van Broekhovens. Een sterke aanwijzing daarvoor vormt het familiewapen dat sterk lijkt op dat van de Tilburgse tak. Onder de beroemde gebrandschilderde glazen (ramen) van de Goudse St. Janskerk (Grote Kerk) is ook een (nr. 4) van het Hoogheemraadschap van Rijnland met de namen en wapens van de hoogheemraden. En daar zien we het wapen van Foy van Brouhoven, de rentmeester: gevierendeeld met in ieder der kwartieren een aantal tweelingsbalken en een gaande leeuw.

Zuid-Hollandse eilanden

Mijn grootvader Jacob van Broekhoven werd op 23 november 1903 geboren om 15.00 uur in de middag te Dirksland in het huis nr. 472 op het eiland Goeree-Overflakkee. Gedurende de laatste zes maanden voor zijn huwelijk woonde hij ook tijdelijk in Den Haag, dus hij had al iets van de wereld gezien. Getuigen bij het huwelijk waren broer Dirk van Broekhoven en zwager van de bruid Aren Jongejan, agent van politie te Schiedam. Aren was namelijk getrouwd met zus Maatje Schuurman. Later trouwde hij met de uit Kethel afkomstige Sophia van der Marel. Ik herinner me ome Aren nog goed. Een vrij stille man die de ene sigaar na de andere rookte. Het enige wat ik hem ooit heb horen zeggen was zijn standaardantwoord op alle vragen, namelijk een met diepe stem vertolkte Ja, Ja, Ja. Jacob en Jannetje moeten rond 1928 naar Schiedam zijn geëmigreerd. In 1929 is Jacob in ieder geval reeds opgenomen in de Schiedamse adressengids met als beroep 'los werkman'. Op 2 april 1926 trouwde hij als landarbeider met mijn grootmoeder Jannetje Schuurman in Sommelsdijk en de twee gingen het avontuur tegemoet. In die dagen moet het een hele operatie zijn geweest. De eilanden lagen immers eeuwen lang vrij geïsoleerd. Het Gereformeerd geloof speelde een allesbepalende rol in het dagelijkse leven. Nog in Dirksland werd op 4 oktober 1926 een dochter Janny geboren. In Schiedam betrok het gezin een huis op de Havendijk 38c, waar op 18 mei 1934 mijn vader Aren Mattheus (Aat) werd geboren.

Schiedam

Mijn vader trouwde op 13 november 1958 met Mathilde Hendrika (Til) Sijberden, een dochter met een koloniaal verleden. Geboren te Djember, Nederlands-Indië op 4 juli 1936. Zij was in 1946 op het schip de Sibajak samen met haar ouders totaal berooid naar Nederland gekomen, na een erbarmelijke tijd in de Japanse burgerkampen tijdens de oorlog. Til leerde Aat kennen op de MULO en zij vormden al snel een paar. Een eerste zoon Jaap werd geboren op 17 mei 1960, gevolgd door Hans (6 september 1963) en Annette (23 oktober 1965). Mijn grootvader startte rond 1947 een moffel- en spuitinrichting aan de Noordvestsingel te Schiedam. Eerst op nr.77 en later op nr.93. Mijn vader nam de zaak op enig moment over. Eerst woonde het stel op de Donker Curtiusstraat 69 in de nieuwbouwwijk Nieuwland om in 1968 te verhuizen naar de Graaf Florisstraat 49. Ikzelf werd gedoopt Henri Louis naar mijn grootvader Sijberden. De Franse slag komt vermoedelijk vanwege het gegeven dat de Sijberdens naar verluidt afstammen van Franse Hugenoten die in de 16^e eeuw vanwege hun geloof hun land moesten ontvluchten en massaal uitweken naar de Lage Landen.

Advertentie Schiedamse Gemeenschap 1953

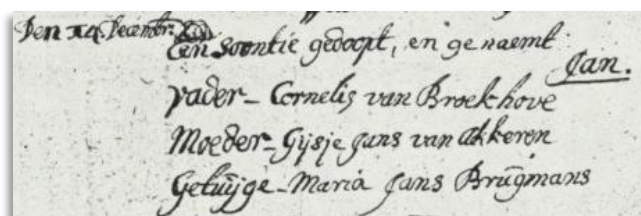

Aat en Til op de motor, Schiedam 1956

Cornelis Anthonisz van Broekhoven

Mijn oudst bekende stamvader is Cornelis Anthonisz, vermoedelijk geboren rond 1700 en tijdens zijn huwelijk in 1722 woonachtig te Herkingen. Onbekend is waar zijn vader vandaan kwam. Deze moet toch iets van Anthonius, Anton of Antony hebben geheten. Vermoedelijk

kwamen hij en Cornelis echter van elders want Cornelis is niet terug te vinden in de doopregisters op Flakkee. Andere bronnen doen dit ook vermoeden. Er is namelijk wel een Antonij Marcelisse van Brouhoven (geb ca 1660) te vinden, zoon uit het huwelijk van Marcellis Antonisse van Brouhoven (geb ca 1630) met Heijltje Dircx Kippingh, die op 4 december 1689 trouwde met Anna Lambertse Loeff (geb 10 dec 1661) te Oudheusden. Zou dit de vader van Cornelis Anthonisz kunnen zijn? Een verdere

Doopboek Herkingen 1727

Door Landbou, by des Heeren seegen,
 Word voor de Mens veel nuts verkreegen:
 Maar die een ryken Oost begeerd,
 Getroost sich hier een wynig Slooven,
 Op't veld van Hoopen en Gelooven,
 Syn vrucht word eeuwig niet verteed.

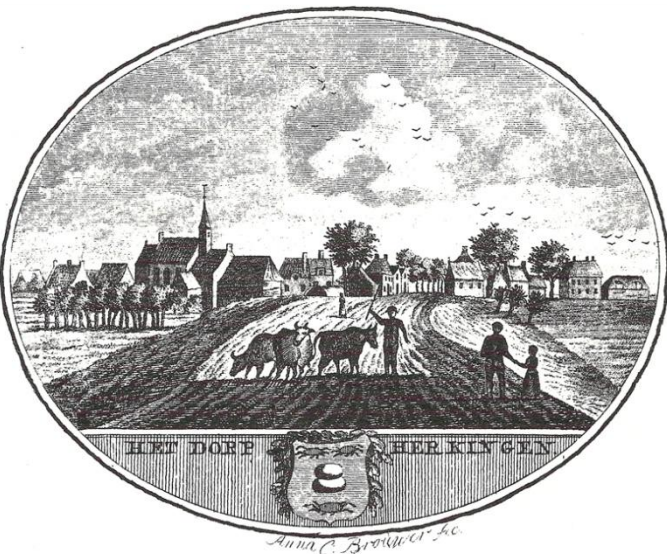
zoektocht in het streekarchief van het land van Heusden en Altena levert op dat Antonij Marcelisse en Anna inderdaad een zoon hadden genaamd Cornelius van Broeckhoven. Deze werd gedoopt op woensdag 3 maart 1700 te Oudheusden. Cornelius was echter Rooms-Katholiek. Zou hij op enig moment naar Herkingen zijn afgereisd om te trouwen met zijn Protestantse geliefde? We zullen het vrees ik nooit te weten komen. Cornelis trouwde in ieder geval op 15 november 1722 (ondertrouw 24 oktober) met Gijsje Jans van Akkeren en het stel kreeg 10 kinderen. Een daarvan Jan van Broekhoven (14 december 1727, Herkingen) vormt de afstamming met mijn grootvader.

Vermoedelijk waren het eenvoudige landarbeiders, want veel meer was er immers niet te doen in het polderland rond Herkingen. De polders waren rond begin 15^e eeuw ontstaan en hebben zeker te lijden gehad onder de St. Elisabethsvloed van 1421. Dirksland wordt voor het eerst genoemd rond het jaar 1229 in een akte van Floris IV van Holland. Het dorp Dirksland telt in 1732 ca 282 huizen en het heeft ongeveer 1000 inwoners. In Herkingen staan rond deze tijd slechts 43 huizen, dus het zal naar schatting ca 200 inwoners hebben gehad. Blijkens een schets met dichttekst uit 1798

stelde het dorp Herkingen niet zoveel voor. Alleen voor de verbouw van graan en meekrap was het feitelijk geschikt. Meekrap?, hoor ik u zeggen. Daarom maar even een kort uitstapje.

Meekrap

Meekrap komt van nature voor in Klein-Azië en in het oostelijke deel van het Middellandse Zeegebied. Vanaf de 15e eeuw komt meekrap in Nederland voor, vooral op de goed bemeste kleigronden van Zeeland en de Zuid-Hollandse Eilanden. Pogingen om de plant te telen in andere delen van Nederland, zoals de Betuwe, Friesland, Groningen en Noord-Holland mislukten echter. Meekrap is als landbouwproduct vooral geteeld voor de rode kleurstof alizarine, die werd gebruikt voor het kleuren van textiel en leer. Ook werd meekrap gebruikt in de miniatuurschilderkunst, als pigment om olieverf of lijmv verf te kleuren. Daarnaast wordt al sinds de oudheid een medicinale werking aan deze plant toegeschreven. De rode verfstof die uit de meekrapplant werd gewonnen, staat onder diverse namen bekend, afhankelijk van het bij de winning toegepaste proces.

HERKINGEN dat gij hier ziet staan,
 Is klein — brengt weinig voordeel aan —
 Het heeft door 't water veel geleden,
 En zuchte vaak door tegenheden —
 Dit Dorp wierd zelfs herdijkt — zijn oord
 Brengt meekrap en ook graanen voort.

Een handelsnaam is Turks Rood, een andere is kraplak. De verfstof werd gewonnen uit de wortelstok van de meekrapplant. Nadat de wortels van de 3-jarige meekrapplant in de maanden september tot november waren gedolven werden ze opgeslagen in meekrapstoven die in de onmiddellijke nabijheid van de meekrapvelden waren gelegen. Een meekrapstoof bestond uit drie gedeelten: een schuur (de koude stoof) waarin de wortels bij aankomst werden gestort; een droogtoeren waarin een oven aanwezig was die voor een snelle droging zorgde en waarin de wortels werden gezuiverd, en een stamphuis waarin de wortels werden verpulverd met behulp van grote stampers die met paardenkracht werden aangedreven. Vanwege de hoge investeringskosten hadden meerdere boeren (meestal zestien) samen één meekrapstoof, een zeer vroege vorm van landbouwcoöperatie. Het meekrappoeder werd verhandeld op de stapelmarkt van Rotterdam; vandaar werd de verfoeder verkocht aan ververijen en katoendrukkerijen. Rond 1870 verdween de soort in relatief korte tijd als gewas toen een procedé werd ontdekt waarmee de verfgrondstof relatief eenvoudig op chemische wijze uit koolteer kon worden gewonnen.

Oost-Flakkee ca 1600

Stamboom

Mijn vader Aren Mattheus (overleden 23 januari 2000), had reeds eerder een hoop spitwerk gedaan, waardoor ik beschikte over veel achtergrond-informatie. Een duik in de archieven leverde daardoor eigenlijk al snel een sluitende link met het verleden. Jan trouwde op 9 november 1755 met Maria van Bokhoven. Jans zoon Aart van Broekhoven (20 mei 1764, Herkingen) trouwde op 14 april 1809 met Maatje Kattestaart, uit welk huwelijk een

kind Jacques van Broekhoven (26 april 1811, Herkingen). Jacques trouwde op 23 augustus 1839 met Jannetje van Schelle en kreeg weer een zoon Aart van Broekhoven (16 oktober 1840, Oude Tonge). Volgens de volkstelling uit 1839 woonden zij met 9 andere mensen, 11 in totaal op de Molendijk 113 in Oude Tonge. Aart trouwde op 19 april 1866 met Dingena de Koekoek en zij kregen een zoon Jacques van Broekhoven (14 juli 1870, Dirksland), die op zijn beurt door zijn huwelijk met Jannetje Snijder op 27 april 1894 weer de vader werd van mijn opa Jacob (1903). Jacques en Jannetje woonden in die tijd in de polder nr. 264, hetgeen vermoedelijk in de omgeving van de Geldersedijk moet zijn geweest. Voor geïnteresseerden zijn tegenwoordig de doop-, trouw- en begraafregisters (DTB) van Zuid-Holland online terug te vinden tot 1695 en soms nog verder terug, compleet met scans van de originele documenten. Een bezoekje aan het streekarchief Goeree-Overflakkee in Middelharnis leverde de nog ontbrekende informatie. De stamboom is nu vrijwel compleet met de achterliggende documenten uit de doop-, trouw- en bevolkingsregisters.

Nicaragua

Op 6 januari 2004 trouwde ik mijn vrouw Rosa Mercedes Rueda Cuadra afkomstig uit Granada Nicaragua. Alhoewel ikzelf van huis uit Nederlands Hervormd ben is het huwelijk op 15 juli 2010 nog eens bevestigd voor de Rooms-Katholieke kerk in de Kathedraal te Granada. Wel moest ik eerst schriftelijk toestemming vragen aan de Bisschop van Nicaragua en zelfs nam een priester me eerst de biecht af voordat het kerkelijk huwelijk kon worden aangegaan. Ook haar stamboom heb ik onderzocht en zij bleek familie van één van de presidenten van Nicaragua; Don José Vicente Cuadra Lugo (1871-1875). Haar moeder Maria Lydia Cuadra Sevilla, afkomstig uit Chontales is namelijk een buitenechtelijk kind van ene Alfonso Cuadra Chamberlain. Deze was een zoon van Vicente Cuadra Gomez en Victoria Chamberlain Arguello en deze Vicente was een volle zoon van José Vicente Cuadra Lugo. De Cuadras of eigenlijk De La Quadra komen vermoedelijk oorspronkelijk uit het gebied rond Bilbao in Spanje. Zij verkeren al in Latijns-Amerika sinds de tijd van de Spaanse Conquistadores. Na omzwervingen in Chili en Peru kwam de familie rond 1700 naar Nicaragua. De oudst bekende telg is José Antonio de la Quadra, geboren rond 1718 in Granada. Ook een vrij oud geslacht dus kunnen we wel zeggen.

Gedigt

In die voetpad van die arent

Jij moe nie tree nie in die voetpad van die leeuw
 Jij moe nie tree nie in die voetpad van die wildebeest
 Jij moe nie tree nie in die voetpad van die bilkikker
 Jij moe tree in die voetpad van die Arent
 Die Arent die vlieg over die boompie
 Die Arent die vlieg over die stroompie
 Daar moe jij tree
 In die voetpad van die Arent...
Vrij naar Willem Weeskind
 (bepaam Afrikaans digter)

H.L. van Broekhoven
 Schiedam, 2 maart 2012

Wouter Bac van Baescot (van Broecheoven)

Over het geslacht en het huis Broecheoven zijn diverse publicaties verschenen, zoals H.J.A van Son "De geslachten van Broecheoven in de Meijerij van Den Bosch in de tweede helft van de 14e eeuw" in de Nederlandsche Leeuw uit 1935 en 1936. Van Son traceert de stamboom terug tot ene Wouter Bac van Baescot Van Broecheoven (geb ca 1250). Deze Bac van Baescot stamde af van de oude Brabantse familie Back en voerde het zelfde wapen. Wim Cop uit Tilburg bestudeerde eveneens verschillende takken van het geslacht Broecheoven en publiceerde hierover diverse artikelen in De Brabantse Leeuw (2008, nrs 2, 3 en 4). In de artikelen levert hij bewijs voor verwantschap tussen Wouter Bac van Baescot en de Van Broecheovens uit Udenhout en omgeving. In de Brabantse Leeuw uit 2008, nr. 4, blz. 194 en 195 treffen we ene Gerit Gerit Aertsen van Broecheoven (1560-1630) aan, die een dochter had Anna Gherit Gheritssen van Broecheoven. Zij was getrouwd met Anthonis Hendricks in den Elshout. Het echtpaar had een zoon genaamd Marcellis.

Zou dit Marcellis Anthonisse van Brouchoven kunnen zijn die rond 1630 in Elshout is geboren en stierf rond 1690? Alhoewel het wellicht op het eerste gezicht vreemd is dat Marcellis de naam van zijn moeder draagt, schijnt dit fenomeen in de meijerij van Den Bosch niet ongebruikelijk te zijn, wanneer de moeder afstamt van een oude en belangrijke Brabantse familie. Tevens is rond 1631 een zekere Helena (Heijlwichis) Anthonis Henricx Marcelis van Broeckhoven (geb 1606) getrouwd met Adrianus Geverardus van Deursen (van Doerne). Hieruit zou men kunnen concluderen dat deze Helena wellicht een zuster was van Marcellis en eveneens de naam Broeckhoven voerde. Marcelis had in elk geval wel een zuster genaamd Heyltke. Marcellis Antonisse was de vader van Antonij Marcelisse van Brouchoven, die de vader zou kunnen zijn van Cornelis Anthonisz van Broeckhoven, die vertrok naar Herkingen om te trouwen met Gijsje Jans van Akkeren. Ik besef dat de argumentatie twee zwakke schakels telt die de doorgaande stamlijn zouden kunnen verstoren. Allereerst de aanname dat Marcellis, de zoon van Anna Gherit Gheritsen van Broecheoven, de vader is van Antonij Marcelisse van Brouchoven. Ten tweede de aanname dat Cornelis, de zoon van Antonij Marcelisse inderdaad de Cornelis Anthonisz van Broeckhoven is die trouwde met Gijsje Jans van Akkeren. Doorslaggevend bewijs is er niet, alhoewel het indirecte bewijs wel tot de verbeelding spreekt. Ik vind het in ieder geval een interessante gedachte om mogelijk af te stammen van een oud ridderlijk geslacht dat terug te voeren valt tot in ieder geval 1250 en wellicht nog eerder.

Afkomst van de Leidse tak van de familie Van Brouchoven

Over de exacte afkomst van de Leidse tak van de familie van Brouchoven is nog veel onbekend. Het vermoeden is dat de familie afstamt van het geslacht Broecheoven uit Tilburg, maar de missing link is nooit aangetoond. Wellicht dat een nadere bestudering van het wapen dat de Leidse familie voerde, kan helpen om het raadsel op te lossen. Het wapenboek van het Hoogheemraadschap van Rijnland toont de wapens van Foy van Broeckhoven en Jacob van Broeckhoven. Volgens de registratie bij het Centraal Bureau voor de Genealogie was de eerst bekende wapendrager Jan van Broeckhoven (geb. 1513 Den Haag), vader van Foy, grootvader van Jacob. Het wapen is gevierendeeld en bestaat uit een combinatie van de wapens van de familie Bac (Van Broecheoven) uit Tilburg en nog een andere familie. De eerste familie is vermoedelijk terug te leiden tot Walterus Bac van Baescot (ca 1250) en het huis te Broecheoven dat in 1309 al bekend stond als het "oude goed". De andere familie is lastiger te traceren. Het wapen toont een gaande leeuw van rood op goud met een gedwarsbalkt vlak van gouden balken op zwart.

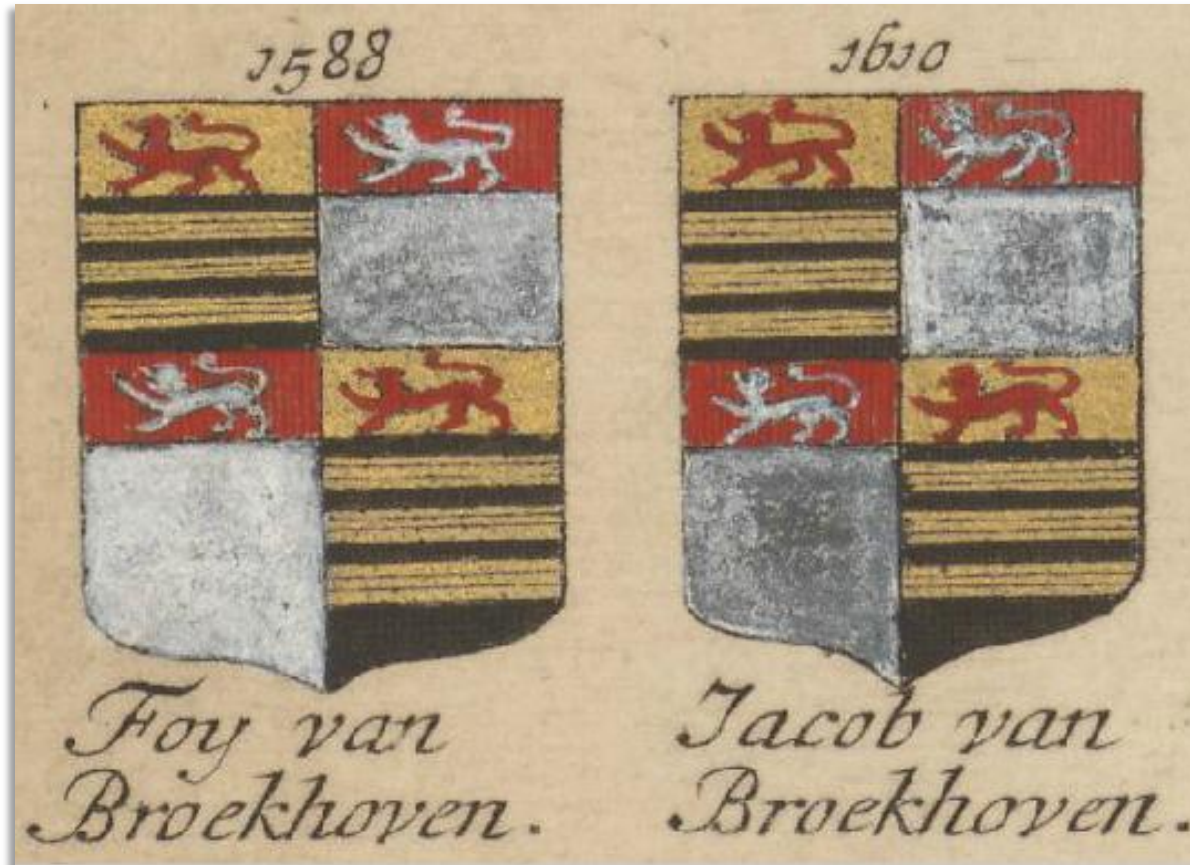
Wapenboek OLV Broederschap

Wapenboek OLV Broederschap

Het Wapenboek van de OLV Broederschap te Den Bosch

Gelukkig zijn er in Brabant uitgebreide kerkelijke en andere archieven bijgehouden, die ver terug gaan in de tijd. Zo is er het archief van de Onze Lieve Vrouwe Broederschap uit Den Bosch dat teruggaat tot 1318. Het broederschap was een gezelschap van vaak hooggeplaatste personen die zich de verering van de Heilige Maria tot doel hadden gesteld. Ook de beroemde Bossche schilder Jeroen Bosch was lid van het broederschap. Het archief bevat ook een wapenboek met uitgebreide beschrijvingen van de dragers. Tussen de wapens zitten gelijkende gedwarsbalkte wapens met balken van goud op zwart. Eén daarvan is van de familie "Van den Dijk". Het wapen uit Leiden toont deze familie in het eerste kwartier, dus in de vaderlijke lijn. Vermoedelijk komt de naam Brouchoven dus van moederskant. Nader onderzoek hiernaar zal echter nog wel wat tijd vergen. (11 nov. 2012)

Wapenboek Hoogheemraadschap Rijnland

Bronnenoverzicht

Algemeen

www.wikipedia.nl

Geschiedenis van Dirksland

www.geschiedenisvandirksland.nl

Doop-, trouw en begraafregisters (DTB)

Burgerlijke Stand

www.gahetna.nl

Streekarchief Goeree-Overflakkee

<http://streekarchiefgo.nl/>

Streekarchief Land van Heusden en Altena

<http://www.salha.nl/>

Adressengids Schiedam 1929

Gemeentearchief Schiedam

www.schiedam.nl/gemeentearchief

Hoogheemraadschap Rijnland

<http://www.rijnland.net/>

Website familie Tetterode

<http://members.home.nl/m.tettero/Tetterode/Brouchoven.htm>

Goirles Belang

www.goirlesbelang.nl/

Don Vicente Quadra, Leccion historica de gobernante ejemplar

Auteur: Jorge Eduardo Arellano

Academia de Geografia e Historia de Nicaragua, Managua, december 2008

ISBN: 978-99924-0-846-8-5

Utrechts Archief Monumenta Van Buchel pag. 122 (fol. 64v) D.O.M. * Voor Jacob van Broekhoven, keizerlijk kanunnik van St. Marie, griffier en vervolgens raad in het provinciale Hof van Utrecht. De vrienden en executeurs hebben voor het nageslacht deze steen geplaatst. Hij werd 68 jaar en stierf op 29 december 1554.

